

Sygnatura akt VIII C 1068/19

\$%\$ (...)

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 sierpnia 2020 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu VIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Grzegorz Kurdziel

Protokolant: Katarzyna Bochnacka

po rozpoznaniu w dniu 7 lipca 2020 r. we Wrocławiu na rozprawie sprawy

z powództwa F. P.

przeciwko G. W. - M. (...) we W.

przy udziale interwenientów ubocznych J. W. i W. W.

o zapłatę

- I. zasądza od strony pozwanej G.W. – M. (...) we W. na rzecz powoda F. P. kwotę 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od tej kwoty od dnia 18 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty,**
- II. oddala dalej idące powództwo,**
- III. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 1706 zł tytułem stosunkowego zwrotu kosztów procesu,**
- IV. oddala wnioski interwenientów ubocznych o zasądzenie na ich rzecz kosztów interwencji,**
- V. oddalić wniosek powoda o zasądzenie kosztów procesu od interwenientów ubocznych.**

Sygnatura akt VIII C 1068/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 10 czerwca 2019 r. powód F. P. domagał się zasądzenia od powódki G. W. – M. (...) we W. kwoty 30.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 18 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty, a także zasądzenia na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając pozew powód wskazał, że w dniu 13 września 2015 r. zmarł jego syn M. P.. Ciało zmarłego zostało znalezione przez osoby obce około godziny 11:30 w okolicach ogródków działkowych we W.. Podał, że funkcjonariusze z Komisariatu Policji W. – R. podczas przeszukania ciała zmarłego znaleźli przy nim jego dowód osobisty oraz prawdopodobnie legitymację zZ. (...). Zwłoki zostały odebrane przez pracowników pozwanej oraz pochowane przez M. (...) we W. na zlecenie którego działał E. W., prowadzący działalność gospodarczą pod firmą „A. (...)” ZAKŁAD USŁUG (...). Powód zarzucił pozwanej, iż zaniechała jakichkolwiek czynności, które miałyby zmierzać do ustalenia kręgu osób najbliższych zmarłego. Powód wskazał, że uniemożliwiono mu realizację prawa i obowiązku przewidzianego w art. 10 ust. 1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, ale także praw związanych z dobrami osobistymi powoda, tj. kultu po osobie zmarłej, pamięci po tej osobie oraz prawa do jej pochówku, w tym zapewnienia jej godnego pogrzebu. Nadto

po dokonaniu pochówku nie zawiadomiono rodziny o tym fakcie. F. P. podał, że podczas ekshumacji zwłok M. P., która miała miejsce w dniu 8 grudnia 2015 r. okazało się, że ciało złożonej w trumnie osoby zostało pochowane nieumyśle oraz w ubraniu i butach, w których najprawdopodobniej została znaleziona. Nadto ciało było złożone w foliowym worku. Powód wskazał, że z uwagi na rozkład zwłok uczestnicy ekshumacji nie mogli zidentyfikować zwłok M. P., wobec czego zostało wykonane specjalistyczne badanie DNA, które potwierdziło tożsamość zmarłego. Powód podał również, że złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa zbeszczeszczenia zwłok M. P. poprzez ich niewłaściwą pielęgnację i niezapewnienie ubrania. Postępowanie zostało jednak zakończone prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu z dnia 28 października 2016 r., sygn. akt XII Kp 392/16 F, którym utrzymano w mocy zaskarżone postanowienie o umorzeniu dochodzenia. Powód wskazał, że zaniechanie pozwanej co do ustalenia kręgu osób uprawnionych w pierwszej kolejności do pochówku, a następnie brakiem należytej kontroli w toku jego dokonywania w sposób jednoznaczny naruszyło dobra osobiste powoda w postaci kultu po osobie zmarłej, pamięci po tej osobie oraz prawa do jej pochówku, w tym zapewnienia jej godnego pogrzebu.

W odpowiedzi na pozew z dnia 17 września 2019 r. pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania. W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew podniosła zarzut braku legitymacji biernej po stronie pozwanej, wskazując iż roszczenie winno być skierowane przeciwko „A. (...)” ZAKŁAD USŁUG (...) s.c., z uwagi na zawartą między M. (...) we W. a prowadzącymi ww. działalność gospodarczą W. W. i J. W. umowę nr (...) z dnia 31 grudnia 2014 r. Jak podała pozwana na mocy ww. umowy zakład pogrzebowy zobowiązał się do realizacji świadczenia kompleksowych usług pogrzebowych w stosunku do osób zmarłych na terenie G. W. wskazanych przez pozwaną. Pozwana podała, że powód nie wskazał podstawy prawnej dochodzonego pozwem roszczenia. Nadto wskazała, że żaden z obowiązujących przepisów prawa nie stanowi o obowiązku poszukiwania przez organ pomocy społecznej rodziny zmarłego. Pozwana stwierdziła, że jej pracownik w ramach posiadanych uprawnień zweryfikował dane zmarłego w systemie U. (...) W. (...) celem sprawdzenia czy jest on mieszkańcem W., jednak system nie wykazał żadnych danych dotyczących współmieszkańców. Nadto zwrócił się do M. (1) w L. celem ustalenia czy instytucji tej znany jest powód. Pozwana wskazała również powołując się na art. 105 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, że sprawienie pogrzebu nie stanowi świadczenia z pomocy społecznej.

Powód w piśmie z dnia 26 listopada 2019 r. podał, że pozwana błędnie wskazuje na to, jakoby sprawienie pogrzebu nie stanowiło świadczenia z pomocy społecznej. Nadto wskazał, że samo tylko powierzenie przez pozwaną określonych czynności związanych z pochówkiem nie zwalnia jej z odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych i krzywdę powoda.

W piśmie z dnia 28 stycznia 2020 r. pozwana na podstawie art. 84 k.p.c. wniosła o przyznanie W. W. i J. W., prowadzących działalność gospodarczą pod nazwą A. (...) s.c.

Na rozprawie w dniu 12 listopada 2019 r. powód wskazał, iż podstawą prawną dochodzonego roszczenia jest art. 448 k.c. Podał, iż organy G. W. naruszyły art. 10 ust. 3 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych oraz art. 17 ust. 1 pkt 15 i art. 44 ustawy o pomocy społecznej. Nadto powód wniósł o oddalenie wniosku o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych W. W. i J. W. prowadzących działalność gospodarczą pod nazwą A. (...) s.c.

W następstwie przyznania, swój udział w sprawie w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej zgłosił J. W. i W. W., prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą A. (...) s.c. wnosząc o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz interwenienta ubocznego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Następnie w piśmie z dnia 23 marca 2020 r. wnieśli o oddalenie zgłoszonej ustnie do protokołu na posiedzeniu w dniu 12 marca 2020 r. opozycji powoda co do zgłoszonej interwencji. Interwenienci podali, że na podstawie umowy nr (...) z dnia 31 grudnia 2014 r. świadczyli stosownie do postanowień ustawy o pomocy społecznej na rzecz pozwanej kompleksowe usługi pogrzebowe w stosunku do wskazanych przez pozwaną osób zmarłych na terenie G. W.. Wskazali, że przy wszelkich czynnościach podejmowanych przy przygotowaniu i organizacji pochówku dopełnili wymaganych prawem formalności, jak również wszelkie czynności podejmowali z wymaganym szacunkiem i poszanowaniem dla godności zmarłego.

Postanowieniem z dnia 7 lipca 2020 r. oddalono opozycję powoda przeciwko wstąpieniu interwenantów ubocznych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 13 września 2015 r. około godziny 12.00 Policjanci z K. P. W.-R. udali się na ul. (...) we W., gdzie na drodze przy ogródkach działkowych zgłaszający R. P. ujawnił zwłoki M. P.. Przy zwłokach ujawniono „dokument osoby na nazwisko”. Przybyły na miejsce lekarz Zespołu (...) stwierdził zgon M. P.. Miejsce zostało zabezpieczone do chwili przyjazdu pracowników A. (...) s.c.

Dowód: notatka urzędowa z dnia 13 września 2015 r. (k. 9); protokół zgonu (k. 10-11).

Pracownik M. (...) we W. zwrócił się drogą mailową w dniu 15 września 2015 r. do M. (...) w L. o udzielenie informacji czy F. P. figuruje w ewidencji M. (1) w L.. W odpowiedzi na zapytanie M. (1) pismem z dnia 15 września 2015 r. wskazał, iż F. P. nie figuruje w ewidencji ich świadczeniobiorców. Nadto pracownik M. (1) wpisał dane M. P. do systemu (...).

Dowód: wydruk wiadomości e-mailowej z dnia 15 września 2015 r. (k. 47); pismo M. (...) w L. z dnia 15 września 2015 r. (k. 48); zeznania świadka M. S.- transkrypcja części protokołu rozprawy zarejestrowanego w czasie 00:10:18 – 01:24:12 z dnia 28 stycznia 2020 r. (k. 95-104).

W dniu 31 grudnia 2014 r. pomiędzy M. (...) we W. a W. W. i J. W. prowadzącymi działalność gospodarczą pod ówczesną nazwą A. (...) s.c. została zawarta umowa o świadczenie usług pogrzebowych, obejmująca usługi określone w art. 17 ust. 1 pkt 15 i art. 44 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Zgodnie z § 1 pkt 2 umowy świadczenia miały być wykonywane z poszanowaniem godności osób zmarłych i ich rodzin, zgodnie z przyjętymi w tym zakresie zwyczajami oraz przepisami ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Według § 2 ust. 2 pkt 5 umowy przygotowanie zwłok osoby zmarłej do pochówku wymagało wykonania pośmiertnej toalety – umycia i ubrania w odzież przyniesioną przez rodzinę lub inne osoby, zaś w przypadku braku odzieży – zapewnienia odpowiedniego ubrania dla danej płci w odpowiednim rozmiarze, w tym dla mężczyzn: garnitur, koszula, bielizna, skarpety i obuwie, a nadto, w wypadkach wymaganych przepisami sanitarnymi – worek foliowy. Nadto wykonawca powinien umieścić zwłoki w odpowiedniej trumnie wykonanej w całości z dobrej jakości drewna sosnowego lakierowanej, obitej w środku białą atlasową tkaniną, wyposażonej w poduszkę koloru białego.

Dowód: - umowa z dnia 31.12.2014 r. – k. 64

Pracownicy M. (...) we W., po otrzymaniu od policji pierwotnej informacji, że „nie ustalono osób bliskich”, nie podjęli działań zmierzających do ustalenia osób, którym zgodnie z art. 10 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych przysługiwało prawo do pochówku osoby najbliższej. Nie ustalili, jakie dokumenty zostały odnalezione przy zmarłym.

bezsporne

W dniu 16 września 2015 r. strona powodowa zleciła A. (...) s.c. wyprawienie pogrzebu M. P..

Dowód: zlecenie nr (...) z dnia 16 września 2015 r. (k. 12 akt); pismo z dnia 16 października 2015 r. (k. 13 akt); umowa nr (...) zawarta w dniu 31 grudnia 2014 r. wraz z załącznikami i tabelami (k. 50-60 akt).

W Gazecie (...) z dnia 22 września 2015 r. opublikowano z inicjatywy tej gazety dane o pochówkach, które miały się odbyć tego dnia na wszystkich miejscowych cmentarzach informację, iż w dniu 22 września 2015 r. odbędzie się pochówek M. P., która to informacja została przekazana Gazecie (...) przez A. (...) s.c.

Dowód: ogłoszenie umieszczone w Gazecie (...) z dnia 22 września 2015 r. (k. 11v.); zeznania świadka M. S.- transkrypcja części protokołu rozprawy zarejestrowanego w czasie 00:10:18 – 01:24:12 z dnia 28 stycznia 2020 r. (k. 95-104).

Powód F. P. – ojciec zmarłego M. P. – w dniu 22 września w godzinach popołudniowych dowiedział się z przedmiotowego ogłoszenia, że w tym dniu został pochowany jego syn.

Dowód: przesłuchanie powoda F. P. na rozprawie w dniu 28 stycznia 2020 r. (k. 88-89)

Decyzją nr (...) z dnia 12 listopada 2015 r. Państwowy (...) we W. po rozpatrzeniu wniosku F. P. zezwolił na przeprowadzenie w dniu

8 grudnia 2015 r. ekshumacji zwłok M. P. na cmentarzu komunalnym P.

z grobu (...), pole (...), celem przeniesienia po spopieleniu na cmentarz komunalny w L. do grobu rodzinnego. Ekshumacja została wykonana przez A. (...) s.c.

Dowód: decyzja nr (...) z dnia 12 listopada 2015 r. (k. 14).

W dniu 11 grudnia 2015 r. F. P. złożył do Prokuratury Rejonowej W. zawiadomienie o podejrzeniu popełnieniu przestępstwa, wskazując, iż w jego ocenie doszło do zbeszczeszczania zwłok M. P. na skutek niezapewnienia godziwych, zgodnych ze zleceniem warunków pochówku oraz na skutek umieszczenia ciała w worku, który spowodował szybszy rozkład zwłok.

Dowód: zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z dnia 10 grudnia 2015 r. (k. 14v.-15).

Pismem z dnia 10 grudnia 2015 r. F. P. złożył wniosek o przeprowadzenie badań DNA celem identyfikacji zwłok zmarłego M. P..

Dowód: wniosek z dnia 10 grudnia 2015 r. (k. 16v.-17).

W dniu 7 marca 2016 r. prokurator Prokuratury Rejonowej dla (...) we W. wydał postanowienie o zasięgnięciu opinii-powołaniu biegłego celem przeprowadzenia pobrania materiału ze zwłok ekshumowanych (najprawdopodobniej M. P.) na sali sekcyjnej do badań genetycznych. Badanie zostało przeprowadzone w Katedrze Medycyny Sądowej Zakładzie (...) we W..

Dowód: postanowienie o zasięgnięciu opinii- powołaniu biegłego z dnia 7 marca 2016 r. (k. 17-17v.); pismo Katedry Medycyny Sądowej Zakładu (...) we W. z dnia 14 kwietnia 2016 r. (k. 18); faktura Vat nr (...) z dnia 5 kwietnia 2016 r. wraz z zatwierdzeniem przez prokuratora Prokuratury Rejonowej (...) we W. (k. 18v.- 19); faktura Vat nr (...) z dnia 23 maja 2016 r. wraz z zatwierdzeniem przez prokuratora Prokuratury Rejonowej (...) we W. (k. 19v.-20).

Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2016 r. prokurator rejonowy (...) umorzył dochodzenie w sprawie zbeszczeszczania w dniu 13 września 2015 r. we W. zwłok M. P. poprzez niewłaściwą pielęgnację ciała i niezapewnienie ubrania, tj. o czyn z art. 262 § 1 k.k.- wobec braku znamion czynu zabronionego. Postanowieniem z dnia 28 października 2016 r. sędzia Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu XII Wydziału Karnego po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 28 października 2016 r. zażalenia pełnomocnika F. P. na postanowienie prokuratora rejonowego dla Wrocławia-Psiego Pola z dnia 30 czerwca 2016 r. o umorzeniu dochodzenia.

Dowód: postanowienie z dnia 28 października 2016 r. w sprawie o sygn. akt XII Kp 392/16 (k. 41-41v.)

Pismem z dnia 5 października 2018 r. powód wniósł o zawezwanie G. W.-M. (...) we W., Skarbu Państwa- (...)we W. oraz E. W. do zawarcia ugody. G. W. – M. (...) we W. w piśmie z dnia 20 lutego 2019 r. wskazała na brak podstaw do przystąpienia do próby ugodowej. Na rozprawie w dniu 26 lutego 2019 r. Skarb Państwa- (...) we W. oraz E. W. oświadczyli, iż nie wyrażają zgody na zawarcie ugody.

Dowód: wniosek z dnia 5 października 2018 r. o zawezwanie do próby ugodowej (k. 21-22 v.); odpowiedź przeciwnika na wniosek o zawezwania do próby ugodowej (k. 23-23v.); protokół rozprawy w sprawie o zawezwanie do próby ugodowej z dnia 26 lutego 2019 r. (k. 25).

W okresie od 2015 r. do 2019 r. na zlecenie M. (...) we W. działającego w imieniu G. W. przeprowadzono 725 ceremonii pogrzebowych osób zmarłych na terenie miasta W.. Zlecenia były realizowane przez A. (...) s.c. W trakcie współpracy z ww. zakładem pogrzebowym M. (...)we W. nie odnotował skarg na sposób realizacji zadań związanych z pochówkiem.

Dowód: adnotacja urzędowa M. (...) we W. z dnia 24 stycznia 2020 r. (k. 87).

W okresie około dwóch lat przed śmiercią M. P. mieszkał około dziesięć miesięcy u rodziców w L. z uwagi na problemy zdrowotne, tj. depresję. Następnie M. P. mieszkał we W., jednak odwiedzał rodziców mieszkających w L., spędzając z nimi m.in. uroczystości rodzinne. Zdarzały się okresy, gdy M. P. nie kontaktował się z rodzicami przez około dwa miesiące. Rodzina nie miała kontaktu z M. P. od lipca 2015 r., więc zaczęła pod koniec sierpnia 2015 r. jego poszukiwania, tj. pojechała w miejsce wynajmowania przez niego mieszkania, próbowali skontaktować się z M. P. telefonicznie. Rodzina M. P. dowiedziała się o jego śmierci od znajomego powoda, który przeczytał ogłoszenie w Gazecie (...), wskazujące datę pochówku zmarłego. Informacja ta dotarła do powoda już po pogrzebie syna. F. P. nie mógł pogodzić się z tym, iż nikt nie poinformował go o pogrzebie syna, zważając na to, iż istniała taka możliwość, gdyż przy zmarłym znaleziono dowód osobisty oraz legitymację (...). Powód upatrywał swojej krzywdy również w sposobie pochówku M. P.. Nadto pozostały z nim złe wspomnienia związane z ekshumacją zwłok syna. M. P. został pochowany w ubraniach, które miał na sobie w chwili śmierci, został nadto włożony do foliowego worka.

Dowód: zeznania świadka A. K. na rozprawie w dniu 12 listopada 2019 r. (k. 66-66v.); zeznania świadka D. P. na rozprawie w dniu 12 listopada 2019 r. (k. 66- 66v); przesłuchanie powoda F. P. na rozprawie w dniu 28 stycznia 2020 r. (k. 88-89); zeznania świadka T. N. na rozprawie w dniu 7 lipca 2020 r. (k. 139-140); dokumentacja fotograficzna (k. 138).

Gmina W. w umowie z A. (...) s.c. zastrzegła prawo kontroli jakości wykonywanych usług, czyli obecność przedstawiciela M. (...) we W.. Na poszczególnych uroczystościach pogrzebowych obecny był pracownik socjalny, który prowadził czynności techniczne związane ze zleceniem pochówku i kontrolował w jaki sposób usługa była wykonywana. Pracownik uczestniczył w całej ceremonii pogrzebowej, czyli od umieszczenia zwłok w kaplicy pogrzebowej aż do momentu, w którym zwłoki zostały opuszczane do dołu grzebalnego. W niektórych przypadkach następowały kontrole mające na celu sprawdzenie, czy został usypany kurhan. Podczas zwyczajowej kontroli w kaplicy pogrzebowej trumna pozostawała otwarta.

Dowód: zeznania świadka M. S. na rozprawie w dniu 28 stycznia 2020 r. (k. 88-89).

Pracownicy zakładu pogrzebowego po przybyciu na miejsce znalezienia zwłok wyciągnęli nosze i worek z auta, włożyli ciało do worka i na noszach włożyli je do samochodu, uprzednio zabezpieczając nosze. Ciało zostało przewiezione do chłodni. Pracownicy zakładu pogrzebowego po tym jak wyłożyli cało na specjalny stół zauważyli, że zmarły miał na szyi sznurek. Następnie zabezpieczyli ręce zmarłego workami foliowymi, ściągnęli z ciała ubranie i umyli ciało oprócz rąk i twarzy. Ciało zostało ubrane w te same ubrania, które zmarły miał na sobie w chwili jego znalezienia. Zlecenie pochowania zmarłego w jego ubraniach wydał pracownik MOPS-u. Trumna w której pochowano M. P. była drewniana, wyłożona materiałem chłonnym. Ciało przed włożeniem do trumny zostało włożone do rozciętego od spodu foliowego worka. Pracownicy zakładu pogrzebowego nie mieli dyspozycji od organów ścigania ani od służb sanitarnych co do pochowania ciała w takim worku. Pracownicy zakładu pogrzebowego odnaleźli na portalu społecznościowym F. profil zmarłego M. P., z czego wnioskowali, że w przyszłości nastąpi ekshumacja zwłok po zgłoszeniu się osób bliskich. Nie podjęli oni próby kontaktu z osobami, które zostały dodane do grona znajomych w portalu społecznościowych, w tym z osobami o tym samym nazwisku. Dowód osobisty M. P. i legitymacja (...)została przekazana M. (...) we W. przez zakład pogrzebowy po pochówku. W aktach (...) znajdował się dokument, w którym M. P. wskazał dane powoda jako osoby do kontaktu.

Dowód: zeznania świadka T. W. na rozprawie w dniu 7 lipca 2020 r. (k. 139-140); zeznania świadka J. W. na rozprawie w dniu 7 lipca 2020 r. (k. 139-140); zeznania świadka T. N. na rozprawie w dniu 7 lipca 2020 r. (k. 139-140).

Sąd zważył co następuje:

Powództwo słuszne co do zasady podlegało uwzględnieniu w znacznej części.

Zgodnie z art. 77 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw. Pojęcie władzy publicznej w rozumieniu art. 77 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej obejmuje wszystkie władze w sensie konstytucyjnym – ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Należy podkreślić, że pojęcie organu państwa oraz organu władzy publicznej nie są tożsame. W pojęciu „władzy publicznej” mieszczą się bowiem także inne instytucje niż państwowe lub samorządowe, jeżeli wykonują funkcje władzy publicznej w wyniku powierzenia czy przekazania im tych funkcji przez organ władzy państwa, samorządu terytorialnego i innych instytucji publicznych, które obejmują bardzo zróżnicowane formy aktywności. Wykonywanie takich funkcji łączy się z reguły, chociaż nie zawsze, z możliwością władczego kształtowania sytuacji jednostki. Dotyczy to obszaru, na którym może dojść do naruszenia praw i wolności jednostki ze strony władzy publicznej. Do takiego obszaru należy m.in. podejmowanie działań z zakresu udzielania świadczeń z pomocy społecznej, w tym sprawiania pogrzebu – w ramach art. 17 ust. 1 pkt 15 ustawy o pomocy społecznej, z poszanowaniem uregulowań ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, w tym art. 10 tejże ustawy wyznaczającego krąg podmiotowy osób uprawnionych do pochówku.

Zgodnie z art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy samego prawa. Natomiast art. 417 § 2 k.c. stanowi, że jeżeli wykonywanie zadań z zakresu władzy publicznej zlecono, na podstawie porozumienia, innej jednostce samorządu terytorialnego albo innej osobie prawnej, solidarną odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę ponosi ich wykonawca oraz zlecająca je jednostka samorządu terytorialnego albo Skarbu Państwa.

G. W. powoływała się na zwolnienie od odpowiedzialności wynikające z art. 429 k.c., wskazując przy tym, że roszczenie winno być skierowane przeciwko A. (...) s.c., a to z uwagi na umowę nr (...) z dnia 31 grudnia 2014 r. zawartą między M. (...) a ww. zakładem pogrzebowym. Wskazać należy, że art. 429 k.c. nie znajduje zastosowania w sytuacjach, w których podmiot prawa publicznego powierza innemu podmiotowi wykonywanie swych ustawowych zadań. Jego stosowanie pozwalałoby bowiem uwolnić się podmiotowi prawa publicznego od odpowiedzialności za wykonywanie swych zadań przez powierzenie, zazwyczaj w formie umowy, ich wykonywania podmiotowi prywatnemu. Skoro podmiot prawa publicznego wybiera sposób wykonywania ciężących na nim zadań publicznych, powierzając ich wykonywanie osobie trzeciej, powinien ponosić wprost odpowiedzialność za działania podmiotu trzeciego, tak jakby sam je wykonywał. Za takim stanowiskiem przemawiają racje natury konstytucyjnej. Podmiot prawa publicznego może jedynie dochodzić od wykonawcy roszczeń regresowych. Zadania publiczne państwa realizowane są bowiem na płaszczyźnie prywatnoprawnej w drodze wykorzystania elementów kontraktowych, charakteryzujących się dobrowolnością przystąpienia do nich przez jednostkę. Natomiast stan rzeczy, w którym zadania publiczne państwa nie są wykonywane albo są wykonywane nieprawidłowo przez zastosowanie niewłaściwej metody realizacji zadania, stawia jednostkę - pozbawioną uprawnień i środków ochrony - w sytuacji przymusu faktycznego. Taki stan rzeczy - jako obciążający władzę publiczną - powinien rodzić jej odpowiedzialność odszkodowawczą, dla której realizacji właściwe są przepisy art. 417 i nast. k.c. Niewykonywanie przez te podmioty obowiązków kontraktowych, wyrządzające szkodę odbiorcom usług, wiąże się niekiedy bądź z wadliwą organizacją tego zadania przez samorząd gminy, bądź z brakiem kontroli i nadzoru nad przejawami jego realizacji, bądź wreszcie z niezapewnieniem bezpośrednim wykonawcom należnych środków w sytuacjach, gdy wykonywanie zadania jest współfinansowane przez samorząd. Brak jest wówczas jakichkolwiek podstaw do zwolnienia władzy publicznej od odpowiedzialności regulowanej art. 417 i nast. k.c., mimo że zdarzenie szkodzące nie wiąże się bezpośrednio ze stosowaniem przymusu i jest ponadto w procesie realizacyjnym "uwikłane" dwukrotnie w relacje cywilnoprawne typu kontraktowego (relacja między gminą a wykonawcą zadania z zakresu użyteczności publicznej oraz relacja między tym wykonawcą a odbiorcą usługi). (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2014 r. sygn. akt III CSK 211/13). W tym miejscu należy podkreślić,

że przewidziana w art. 417 k.c. przesłanka „niezgodności z prawem” pozwala na objęcie odpowiedzialnością władzy publicznej przypadków zachowania się sprzecznego z prawem unijnym, które – zgodnie z treścią art. 93 Konstytucji RP – stanowi źródło prawa powszechnie obowiązującego, co obejmuje prawa podstawowe.

Wskazać w tym miejscu należy, że zaniechania G. W. doprowadziły do tego, iż naruszono dobro osobiste powoda w postaci prawa do poszanowania życia rodzinnego i prywatnego, kultu pamięci po osobie zmarłej. Jednym z przejawów tego prawa przysługującego osobie bliskiej osoby zmarłego jest prawo do niczym niezakłóconego kultu i wznawiania pamięci o zmarłym. Powód należy do kręgu osób, którym przysługiwało prawo do pochowania zwłok zmarłego M. P. oraz do pamięci o nim. Prawo to jest chronione przepisami art. 23 i 24 k.c. w związku z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Zgodnie z ww. przepisem prawo pochowania zwłok ludzkich ma najbliższa pozostała rodzina osoby zmarłej, a mianowicie pozostały małżonek(ka), krewni zstępni, krewni wstępni, krewni boczni do czwartego stopnia pokrewieństwa oraz powinowaci w linii prostej do pierwszego stopnia. Ocena stopnia negatywnych doznań powoda związanych z naruszeniem tego dobra osobistego musi być wzięta pod uwagę przy ocenie zasadności wniesionych przez niego roszczeń, uzasadnianych tym naruszeniem. Zgodnie z orzecnictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka prawo do przeprowadzenia pochówku osoby przez członków jej najbliższej rodziny, jako jeden z aspektów prawa do poszanowania życia rodzinnego i prywatnego z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności ma charakter prawa podstawowego, korzystającego z pierwszeństwa. Prawo to może podlegać wyjątkowo ograniczeniom wynikającym z przesłanki interesu publicznego, jednak zaistnienia owej przesłanki pozwana nie wykazała (por. wyrok (...) z dnia 29 maja 2018 r., G. Ó. i Y. Ó. przeciwko Turcji, skarga nr (...)).

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, jednym ze świadczeń z pomocy społecznej jest pomoc w formie sprawienia pogrzebu (art. 44), a jednym z zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym jest sprawienie pochówku, w tym osobom bezdomnym (art. 17 ust. 1 pkt 15 ustawy o pomocy społecznej). W postępowaniu w sprawie świadczeń z pomocy społecznej należy kierować się przede wszystkim dobrem osób korzystających z pomocy społecznej i ochroną ich dóbr osobistych. Pracownik socjalny ma prawo do żądania m.in. od Policji i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stosownych informacji, istotnych przy rozstrzyganiu o świadczeniach z pomocy społecznej (art. 105 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej). Podkreślić należy nadto, iż z art. 119 ust. 2 ww. ustawy wynika, iż przy wykonywaniu zadań pracownik socjalny jest obowiązany kierować się m.in. zasadą dobra osób i rodzin, którym służy, a nadto do poszanowania ich godności i prawa tych osób do samostanowienia, jak też przeciwdziałać praktykom niehumanitarnym i dyskryminującym osobę, rodzinę lub grupę.

Art. 46 ust.1 pkt 1 i 5 ustawy dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności wskazuje, iż dane z rejestru PESEL oraz rejestrów mieszkańców w zakresie niezbędnym do realizacji ich ustawowych zadań udostępnia się następującym podmiotom: organom administracji publicznej, sądom i prokuraturze oraz państwowym i samorządowym jednostkom organizacyjnym oraz innym podmiotom - w zakresie niezbędnym do realizacji zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach. Stąd też strona powodowa – wbrew jej zarzutom - miała podstawy prawne do podejmowania działań faktycznych w zakresie pozyskania danych osób bliskich zmarłego M. P..

Kwestię uprawnienia do przetwarzania danych osobowych powoda reguluje art. 100 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i - wbrew zarzutom strony pozwanej – miała ona upoważnienie ustawowe w tym zakresie, obejmujące przetwarzanie danych zarówno osoby do których stosuje się ustawę, jak i członków rodzin tych osób.

Podkreślić należy, że znalezienie osób bliskich zmarłemu w okolicznościach niniejszej sprawy nie było trudne. Wskazać trzeba, iż między datą odnalezienia zwłok a datą pochówku upłynęło dziewięć dni, w tym czasie można więc było ustalić dane powoda i innych osób bliskich zmarłego. Przy zmarłym znaleziono bowiem dowód osobisty oraz legitymację (...). (...) dysponował natomiast danymi powoda, wskazanego jako osoba do kontaktu. Nadto można było ustalić dane powoda i jego ojca poprzez system PESEL. Z zeznań interwenientów wynika dodatkowo, iż bez problemów namierzyli oni profil zmarłego za pośrednictwem portalu społecznościowego F., nie podejmując prób odnalezienia rodziny zmarłego tą drogą. Stwierdzić ponadto należy, iż nic nie stało na przeszkodzie, aby pozwana zamieściła z własnej inicjatywy ogłoszenie w prasie o planowanym pochówku wcześniej, niż ukazała się prasowa informacja o pogrzebach wrocławskich, co mogłoby doprowadzić do kontaktu z rodziną zmarłego.

Sposób pochowania zwłok nie spełniał standardów określonych przez samą Gminę w umowie z interwenientami, nie wspominając o standardach wynikających z zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów. Powoływanie się przez stronę pozwaną i interwenientów na zmiany obyczajowe co do standardów ubioru pogrzebowego abstrahuje od tego, iż zmarły miał w chwili śmierci 45 lat, zatem należało przyjąć, iż prawdopodobny wiek jego rodziców nie wskazywałby na to, że są to osoby poddające się nowym trendom pogrzebowym, do których wszakże w żadnym wypadku nie można zaliczyć pochowania ciała w ubraniach, które miał na sobie zmarły w chwili śmierci. Strona pozwana nie wykazała nadto, by Prokuratura uzależniła zgodę na pochówek od umieszczenia ciała zmarłego w foliowym worku, bądź zastrzegła konieczności ekshumacji dla celów dowodowych. Powoływanie się więc na chęć zabezpieczenia ciała na wypadek ekshumacji dla uzasadnienia umieszczenia ciała w worku foliowym nie było prawidłowe. Wskazania co do pochowania ciała w worku foliowym nie pochodziły także od służb sanitarnych. Pochowanie ciała w ubraniu, w którym odnaleziono zmarłego, pozwala domniemywać, iż przed pochówkiem ciało nie zostało należycie przygotowane do pogrzebu, tj. że nie przeprowadzono wymaganej toalety, a jeśli nawet ją przeprowadzono, to skuteczność takich czynności została zniwelowana wskutek ubrania ciała w ten sam ubiór, który – wobec procesów zachodzących w chwili śmierci – musiał być zanieczyszczony.

Wskazać należy, że wynikający z art. 417 k.c. obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie władzy publicznej obejmuje także powinność zrekompensowania krzywdy w ujęciu art. 448 k.c. Zgodnie z art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

W realiach niniejszej sprawy uznać należało, że na zasadzoną powodowi wysokość zadośćuczynienia, oprócz niewątpliwie naruszenia dóbr osobistych takich jak prawo do poszanowania życia rodzinnego i prywatnego oraz kult pamięci po osobie zmarłej miały dodatkowo wpływ okoliczności związane z dolegliwościami psychicznymi doznanymi przez powoda wskutek uczestnictwa w ekshumacji. Niemniej jednak, żądanie pozwu Sąd uznał za wygórowane. Zważyć należało, że skutki naruszenia ww. dóbr osobistych, po ponownym pochówku, który odbył się z poszanowaniem zwyczajów rodzinnych i przy udziale powoda, obiektywnie nie mogą być oceniane jako szczególnie intensywne. Obecnie powód ma możliwość kultywowania pamięć po synu, choć niewątpliwie w pewien sposób zakłócony wspomnieniami związanymi z ekshumacją i z okresem od momentu powzięcia wiadomości o śmierci syna do momentu ponownego pochówku. Zważyć również należy, że przed śmiercią syna kontakty rodzinne nie były codzienne ani częste, lecz okresowe. Syn powoda był osobą dorosłą, prowadził własne życie w innej miejscowości. Powyższe względy wpłynęły na ocenę, że kwota 20.000 zł dostatecznie wyrównuje powodowi naruszenie jego dóbr osobistych i praw podstawowych. Dodać należy, iż w niniejszym procesie powód nie dochodził odszkodowania w zakresie kosztów związanych z ekshumacją i ponownym pochówkiem.

Biorąc po uwagę powyższe Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku. W punkcie II wyroku oddalono dalej idące powództwo.

Uznając, iż powód wygrał proces w 2/3, według tej proporcji rozdzielono między stronami koszty procesu, na które składały się po stronie powoda: opłata od pozwu 1.500 zł, koszty zastępstwa procesowego 3.600 zł i opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł, zaś po stronie pozwanej koszty zastępstwa procesowego 3.600 zł. Kwota zasądzona w pkt. III wyroku stanowi skompensowane wzajemnie koszty należne stosunkowo powodowi.

W pkt. IV. i V. wyroku oddalono wnioski interwenientów ubocznych o zasądzenie na ich rzecz kosztów interwencji oraz wniosek powoda o zasądzenie od interwenientów zwrotu kosztów procesu. Zgodnie z art. 107 k.p.c., Sąd może przyznać od interwenienta na rzecz wygrywającego sprawę przeciwnika strony, do której przystąpił, zwrot kosztów wywołanych samoistnymi czynnościami procesowymi interwenienta. Sąd może także przyznać interwenientowi koszty interwencji od przeciwnika procesowego obowiązwanego do zwrotu kosztów. Orzeczenie w tym przedmiocie jest pozostawione do uznania Sądu, przy czym ocena zasadności orzekania o kosztach procesu w tym zakresie jest uzależniona od całokształtu okoliczności. Sąd miał na uwadze, iż udział interwenientów nie spowodował istotnego przedłużenia czasu trwania postępowania ani nie generował dodatkowych kosztów. Ustalone okoliczności w zakresie przeprowadzenia

pochówku M. P. przemawiają przeciwko uwzględnieniu wniosku interwenientów o zasądzenie na ich rzecz od powoda kosztów interwencji proporcjonalnie do części, w której powód stosunkowo przegrał proces, zwłaszcza, że kwota zadośćuczynienia jest pozostawiona ocenie Sądu.

Stąd orzeczono jak w sentencji.